

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת בהר ט"ז אייר תשע"ח,
מסכת נדרים - דף ח.

דיוני הלכה אקטואליים בסוגיות הנלמדות,
לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים
הלכה למעשה.

גליון נושא:

נדר בהילולא דרשב"י

קבלת נדר במנהג טוב

בנדרי מצוה והנהגה טובה, ישנם שלוש הבדלים שחמורה קבלת הנדר בהם, יותר מבשאר הנדרים; מחשבה - חל גם ללא אמירה בפה. אמירה - חל גם בלי להזכיר לשון 'נדר'. עשיה - נהג פעם אחת או ג' פעמים (כדלהלן), נעשה כנדר.

מחשבה: כבר התבאר בגיליון הקודם (מספר 161), שרק בצדקה מפורש שחלה התחייבות במחשבה, אך לגבי שאר מצוות נחלקו הפוסקים האם אפשר לדמות אותם לצדקה שיחול אפילו במחשבה, כמבואר בארוכה בשערי תשובה (או"ח סוף סימן תס) ובחתם סופר (אבן העזר חלק ב סימן קא). הגר"ח קנייבסקי שליט"א (בספרו שקל הקדש פרק א הלכה ז ביאור הלכה ד"ה קטן) מוכיח שלהלכה נוקטים שאינו נהיה נדר על ידי מחשבה, כי הרי 'מנהג של מצוה' כתוב שהוא הופך להיות כנדר, על ידי שעושה אותו שלוש פעמים, אבל אינו נעשה נדר על ידי מחשבתו.

אמירה: דין קבלת נדר בפה בלי הזכרת לשון נדר, מבואר בגמ' (נדריים דף ח. ה.) האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו, נְדַר גדול נְדַר לאלוקי ישראל. ופירש הרא"ש (שם) שהוא הדין לכל דבר מצוה, מספיק קבלה בלבד, שהרי באשכים ואשנה לא הזכיר שום לשון נדר או שבועה, ומתחייב על ידי דיבורו בלבד, כמו שבצדקה מתחייבים על ידי קבלה לבד, שנאמר (דברים כג כד) כָּפִיךָ, זו צדקה. וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן ריג סעיף ב) האומר אשנה פרק זה, מתחייב לקיימו, כמו בנדר לתת צדקה.

הר"ן (שם) כותב דברים דומים, על המימרא בהמשך הגמ', האומר לחבירו נשכים ונשנה פרק זה - עליו להשכים. הבית יוסף (יו"ד ריג) פירש שהר"ן סובר כהרא"ש שחל נדרי מצוה בדיבור. אולם הגר"א (בהגהותיו על השו"ע) פירש שהר"ן חולק על הרא"ש וסובר שלא חל נדרי מצוה בפה. ופירש במרומי שדה (ד"ה האומר), שמכל מקום יש מצוה משום 'הן שלך צדק'. ובחידושי הגרע"א בשם שו"ת מהר"ם פדאווה (סימן עב) שלפי דעת הר"ן, כשאנוס אין צריך התרה.

עשיה: דין 'מנהג של מצוה' שצריך התרת נדרים אף שלא הזכיר בפירוש לשון נדר, מובא בר"ן לגבי מה שאמרה הגמ' (נדריים דף פא:): דברים המותרים, ואחרים נהגו בהן איסור, אי אתה רשאי לנהוג בהם היתר כדי לבטלן, שנאמר (במדבר פרק ל, ג) לא יחל דְבַר. מהדין הזה חידש הר"ן (שם) בשם ה"ר יהודה הכהן ז"ל, שאם נהג אדם לא לאכול בשר ויין בזמן מסוים, ואחר כך רוצה לחזור בו ולשתות יין או לאכול בשר באותו זמן, צריך התרה.

וכך נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן ריד סעיף א), ובמשנה ברורה (סימן תקצז ס"ק ד וס"ק ו), לגבי הנהגה להתענות בערב ראש השנה ובעשרת ימי תשובה, וחפץ להפסיק ממנהגו, שצריך התרת נדרים, כיון שמנהג של מצוה נעשה כנדר.

'מנהג של מצוה' מחייב התרת נדרים, באחד משני אופנים; א. נהג כן פעם אחת, וחשב בשעת מעשה לנהוג כך לעולם. אך אם לא החליט לנהוג כך לעולם, אינו צריך התרה. ב. כשהורגל בה, כלומר שעשה כך שלוש פעמים בסתמא, אפילו שלא החליט בפירוש לנהוג כך לעולם.

פנינים

לכבוד התנא האלוקי...

יראה כל זכורך: דברים נוראים על גדלות רבי שמעון בר יוחאי, כתוב בזוהר (כרך ב שמות פרשת בא דף לב עמוד ב) על הפסוק (שמות פרק לד פסוק כג) יִרְאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאֱדוֹן ד', מי הוא פְּנֵי הָאֱדוֹן ד' זה רבי שמעון בר יוחאי, שמי שהוא זכר מהזכרים, צריך להראות לפניו. וראה בזוהר מתוק מדבש שביאר אחרת את כוונת הזוהר שאין הכונה לראות לפניו אלא צריך ללמוד ולשאוב מחכמתו ותורתו.

בזוהר (אדרא זוטא פרשת האזינו דף רצו:), הפליגו במעלת היום שנסתלק רבי שמעון בר יוחאי מן העולם, שפמליה של מעלה היו שם, והשמש לא יכלה לשקוע. מיטתו עלתה באויר, אש ליהטה לפניו, ונשמע הקול "עולו ואתו ואתכנשו (בואו והגיעו והיכנסו) להילולא דרבי שמעון" יבוא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מְשֻׁבּוֹתֵם (ישעיהו פרק נז פסוק ב). לפי המופיע בלוח עיתים לבניה, רבי שמעון בר יוחאי נפטר בשנת ג' אלפים תתפ"א.

מנהג: תלמידי האריז"ל האריכו בחשיבות מנהג העליה לפקוד את ציונו של רבי שמעון בר יוחאי ביום ל"ג בעומר י"ח אייר. כפי שכותב רבי חיים ויטאל זיע"א (בספר אבן השם הלכות פסח עמוד סג) מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר, על קבר רבי שמעון בר יוחאי, ורבי אלעזר בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע, ואוכלים ושותים ושמים שם, כי זה יום שמחת הרשב"י.

וכתב בעטרת זקנים (על שו"ע או"ח סימן תצג) מנהג ארץ ישראל לילך על קבר רשב"י ובנו רבי אלעזר ביום ל"ג בעומר. המנהג מופיע גם בדברי החיד"א (עבודת הקודש מורה באצבע סימן ו אות כג).

מצוה: בסידור תפילה משנת חסידים (שהיה מתלמידי האריז"ל, הופיע באמשטרדם שנת תקכ"ד, שער חודש אייר פרק א סעיף ג-ז) כתוב, שמצוה לעלות לרשב"י במירון בל"ג בעומר. וכן כתב בסידור האריז"ל רבי שבתאי, (סוד ספירת העומר), מצוה לילך על קבר של רשב"י ובנו רבי אלעזר, והרב ז"ל (=האר"י) הגיע במיוחד ממצרים למירון ושהה שם עם אשתו שלשה ימים.

כך כותב הבן איש חי (עת שערי רצון עמוד קמד), מי שגר בארץ ישראל, מצוה לנסוע למירון, להיות בשמחה הגדולה, של המלאך הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, ובודאי יהיו לו ישועות, ויתמלאו כל משאלות ליבו לטובה.

בגודל מעלת העליה על ציון הרשב"י האריך הג"ר ישעיה אשר זליג מרגליות זצ"ל בספרו הילולא דרשב"י וכן הג"ר רבי שמואל העליר זצ"ל גאב"ד צפת, בספרו כבוד מלכים. שם מסופר עדות זקני הספרדים כי בעל האור החיים הקדוש, כשבא בל"ג בעומר למירון והגיע לתחתית ההר, ירד מהחמור וזחל על ידיו ורגליו, ובכה וצעק על שנכנס למקום שלהבת ששם נמצא הקב"ה, עם כל פמליה של מעלה, ונשמות הצדיקים. ובשעת ההילולא, היה שמח שמחה גדולה. ❖

דבר טוב שנהגתי: ומדויק היטב הלשון, שאומרים ב'התרת נדרים' של ערב ראש השנה; בין שום מנהג של מצוה שנהגתי את עצמי... או שְׁנַדְרָתִי וְגַמְרָתִי בְּלִבִּי לַעֲשׂוֹת שׁוּם מְצוּה מִהַמְצׁוּוֹת, או אִיזָה הַנְּהַגָה טוֹבָה, או אִיזָה דְבָר טוֹב שְׁנַהֲגָתִי שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא הַתְּנִיתִי שִׁיְהֵא בְּלִי נֶדֶר.

כלומר, שמתירים במעמד התרת נדרים שלושה סוגי נדרים, א. נדר שקיבל לעשות דבר טוב, ב. מנהג שנהג פעם אחת ודעתו לעשותו לעולם, ג. מנהג טוב שנהג שלוש פעמים בלי לומר 'בלי נדר'.

1. נסיעה למירון בל"ג בעומר

חקירה: יש לדון מה הדין, אם אמר בפיו כי בדעתו לנסוע השנה בל"ג בעומר למירון אך לא אמר לשון נדר, האם חל הנדר? או אם רק החליט במחשבתו לנסוע למירון, אך לא אמר בפיו, האם חייב לנסוע? או באופן שנהג כבר כמה שנים רצופות לנסוע למירון בל"ג בעומר, ומסתמא היה דעתו לנהוג כן בכל שנה, והשנה אינו יכול לנסוע, האם חייב לעשות התרת נדרים, כדין הנוהג 'מנהג טוב' שלש פעמים?

שורש הנדון הוא, האם העליה על ציון הרשב"י הוא בגדר 'מצוה' ולכל הפחות בגדר 'מנהג טוב', שיהא בזה דין 'נדרי מצוה' שחל באמירה בלי לשון נדר. ואפילו במחשבה, מדין 'כל נדיב לב'?

1. צריך התרת נדרים מעיקר הדין

לדעת הג"ר משה ברנדסדופר שליט"א, אדם שנהג ג' פעמים לעלות למירון בל"ג בעומר והשנה אינו עולה, צריך התרת נדרים מעיקר הדין, ואין יכול לסמוך על גילוי מילתא של התרת נדרים בערב ראש השנה. שמא נזכר בביטולו, והמשיך לנהוג כן, והרי זה כאילו ביטל את התנאי.

[כפי שהוכיח הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא) מהשו"ע (יו"ד סימן ריד סעיף א) שצריך להתנות על הנהגה טובה שיהא 'בלי נדר', ובלי תנאי נהפך ממילא לנדר. וקשה, הרי עשה תנאי בערב ראש השנה, שלא יתקיימו נדריו כל השנה? ובהכרח שחוששים אולי נזכר בביטולו והמשיך לנהוג כן, והרי זה כאילו ביטל את התנאי! אלא שדעת הגרש"ז שם שכיון שבזמננו שמזכירים בפירוש בהתרת נדרים שבערב ר"ה מנהג של מצוה או איזה הנהגה טובה שנהגתי שלש פעמים, ומיד הוא גם מוסר מודעה על כל קבלה בלב, אפשר שפיר להקל].

וכל זה אם רוצה להפסיק מלעלות למירון בל"ג בעומר, אכן אם יש לו אונס מיוחד בשנה מסוימת (חולי, שוהה בחו"ל), כלפי זה יכול לסמוך על הכרעת המשנ"ב (סימן תקפא ס"ק יט, שעה"צ ס"ק לג) לגבי המנהג להתענות בעשרת ימי תשובה, שאם הוא אונס ואינו מוצא מי שיתירנו, יש להקל במקום הדוחק שאין צריך התרה, כדעת המגן אברהם שבקצת חולי אין צריך התרה. ונחלק על הש"ך (יו"ד סימן ריד ב) שהצריך התרה אפילו במקום חולי.

ויש שנהגו כן למעשה, כאשר נמצאים בחו"ל ביום ל"ג בעומר, ולא יכולים לעלות למירון, עושים 'התרת נדרים'. ונדרי מצוה זה לא רק בדבר שמפורש חיובו בשו"ע, אלא מספיק שיש בזה ענין חשוב, הרי זה בכלל 'נדר של מצוה' ולכל הפחות 'מנהג טוב'.

ואין לומר שאין זה בכלל נדרי מצוה משום 'ביטול תורה', שגם צום ותענית כרוך ב'ביטול תורה' ומפורש במשנ"ב שיש בזה נדרי מצוה אפילו שלא חיוב מדינא דגמ' לצום בערב ראש השנה ובעשרת ימי תשובה. כי נדרי מצוה דנים מצד עצם הדבר, ולא בביטול דברים אחרים הנגרמים מחמתו. ועוד שכיון שהרבה תלמידי חכמים נהגו לעלות ולא חששו לביטול תורה, הרי לשיטתם יש כאן נדרי מצוה, ועוד שיכול ללמוד תורה בדרך, ולא להתבטל.

ולמרות שיש אומרים שאין זה יום פטירת רשב"י, סוף סוף נקבע יום זה להילולא דרשב"י, על ידי האריז"ל וגדולי המקובלים. ולמרות שיכול ללכת לציון אחר, או לציון הרשב"י בתאריך אחר, עדיין יש כאן נדר מצוה, להגיע למעמד נשגב של ל"ג בעומר במירון על ציון הרשב"י.

הג"ר גמליאל רבינוביץ שליט"א סיפר, כי הרה"ק רבי דוד'ל בידרמן זיע"א, (סבו של האדמו"ר רבי משה מרדכי זיע"א, בן האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זיע"א), היה מקפיד בל"ג בעומר לנסוע למירון שנתיים כן, ושנה לא, כדי שלא יצא שנסע שלש פעמים ברצף, ויהיה הדבר בכלל 'נדרי מצוה'. (היה יכול לעשות תנאי, אולם לרווחא דמילתא, שלא יהא מהלך של נדרי מצוה).

שמעתי שאומרים בזה, סברא נפלאה (י.י.ו.), שאם רק שנה אחת אינו נוסע, אינו צריך התרת נדרים, כי על דעת כן התחיל מנהגו - שבזמנים רגילים יסע למירון. אכן, אם חפץ להפסיק לגמרי ממנהגו, צריך התרת נדרים, כי כלפי הרצון הזה, היה לו 'מנהג של מצוה' לנסוע כשיכול.

2. צריך התרת נדרים לחומרא

לדעת הג"ר יצחק אליהו שטסמן שליט"א מחבר הספר הנפלא כל נדרי, הנה כבר נחלקו הקדמונים, האם יש מצוה לעלות על קברי צדיקים, וממילא האם יש בזה דין נדרי מצוה (הובאו בהרחבה בספר כל נדרי פרק ח סעיף יג, ובנוסף, הובאו בסוף הערה לא, ציונים לפוסקי זמננו שהאריכו בזה ובהנהגה למעשה). לדעת המהר"ם מינץ (שו"ת סימן עט), והמהר"ם מרוטנבורג (שו"ת סימן קסד) בשם רבי חיים פלטיאל אין מצוה לעלות על קברי צדיקים, ואדרבה איסור יש בדבר משום וְדַרְשׁ אֶל הַמֵּתִים (דברים יח יא). וכלב בן יפונה התפלל על קברי אבות (סוטה לד:)

שתהיה תפילתו נשמעת, אולם בני אדם סתם שאין בקיאים ברזים וסודות, אין להם ללכת על הקברים. הובאו דבריהם בדרישה (סימן רכח אות ד) ובב"ח (סוף סימן ריז).

אמנם הב"ח (שם) והש"ך (יו"ד סימן קעט ס"ק טו) הצדיקו את מנהג ישראל להשתטח על הקברים, ויש סמך לזה בזהר. וכן מוזכר ברמ"א (אורח חיים סימן תקפא ד) המנהג להרבות בתפילה בערב ראש השנה על הקברים. ופירש המשנ"ב (ס"ק כז) שבית הקברות הוא מקום מנוחת הצדיקים והתפלה נתקבלה שם ביותר. גם בהלכות תענית מפורש בשו"ע (סימן תקסח סעיף י), שהליכה על קברי צדיקים נחשב נדרי מצוה. וידוע מה שכתב הגר"א (בביאורו לספר תיקוני זהר תיקון שתיתאה דף כב, ב ד"ה בדרך דא, גליונות לשם שבו ואחלמה עמוד שיג) 'בזמן שאין צדיקים בדור ואין שכינה מוצאה מקום לנוח, השראת השכינה בקברן של צדיקים'.

ובשו"ת שדה הארץ למהר"א מיוחס זצ"ל (אבעה"ז סימן יא) דהשתטחות על קברי צדיקים נחשב מצוה, שבכך זכותם יגן עליו וימלא משאלותיו לטובה. כפי שהעיד האריז"ל שתפילה על הקבר גורמת, שיהא נשמת הצדיק עזר וסיוע גדול לאותו האיש.

והנה אפילו לפי דעת הסוברים שיש בכך מצוה וכמנהג העולם, וממילא כאשר נהג כך נחשב הדבר כמנהג מצוה, אבל הרי הדין הוא שבסתם מנהג טוב אפשר לסמוך בדיעבד על מסירת המודעא בהתרת נדרים של ערב ראש השנה, וגם בעליה לרשב"י אפשר להקל בדיעבד לסמוך על המודעא.

וכפי שהאריך בזה בספר כל נדרי (פרק עג סעיף ח ועוד מקומות), בשם השלמת חיים (סימן רלא) דבמנהגי מצוה מסתבר דאפשר לסמוך על התנאי של ערב ראש השנה. וכתב הג"ר חיים קנייבסקי (דרך אמונה הלכות מתנות עניים פרק ז ס"ק כז, ציון הלכה נז) לגבי אדם שנהג לתת מעשר לעמלי תורה, ג' פעמים או אפילו פעם אחת וחשב לנהוג כן לעולם, הרי זה כנדר. אך יכול לסמוך על התרת נדרים של ערב ראש השנה. וכן הובא בשם החזו"א זצ"ל (אעלה בתמר יו"ד אות מז) הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (שם), והג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל (רבבות אפרים חלק א סימן קעג) והגרי"ש אלישיב זצ"ל (הליכות חג בחג ימים נוראים פרק ד הערה 23), וכן נקט בתשובות והנהגות (חלק ד סימן רז), כולם סמכו בדיעבד על התרת נדרים ללא כל התרה נוספת.

וכן שמעתי מהג"ר צבי רוטנברג שליט"א ומכמה חכמי הוראה שליט"א, שמעיקר הדין אפשר לסמוך על גילוי מילתא של התרת נדרים בערב ראש השנה, שאם לא כן בכל הנהגה טובה יצטרכו התרת נדרים ולא מצאנו ידנו ורגלינו. והמדקדקים ראוי להם לעשות בכל אופן התרת נדרים. ויש מחכמי הוראה שאומרים שאפשר לכתחילה לסמוך על ההתרה של ערב ראש השנה.

והיינו, כיון שיש מקורות רבים, לעצם גודל הענין לעלות על קברי צדיקים, ובפרט לעליה לציון הרשב"י בל"ג בעומר, לכן מי שהיה רגיל לעשות כך שלש פעמים, או שעשה פעם אחת וחשב לנהוג כן לעולם, נחשב מנהג של מצוה, וצריך התרת נדרים. אכן, בדיעבד יכול לסמוך על 'התרת נדרים' של ערב ראש השנה, וכן על מסירת הגילוי דעת שמסר בערב ראש השנה, שמבטל את כל נדריו שידור השנה, אולם לכתחילה כן צריך התרת נדרים.

3. אין צריך התרת נדרים

מאיך לדעת הרבה חכמי הוראה שליט"א, אין כאן שום שאלה, הנסיעה למירון זה ביטול תורה, ולא נדרי מצוה, ואין לנסוע על חשבון לימוד התורה (י.ק.). וממילא אין צריך על כך התרת נדרים, שהרי לא מוזכר בשו"ע ובפוסקים שצריך לעלות למירון בל"ג בעומר, ואף שיש בזה ענין חשוב, אינו כלול בגדר 'מנהג של מצוה', ועדיין לא נכנס בכלל 'נדרי מצוה'. ומה שבספרים המדברים על המנהג הזה הוגדר הענין 'מצוה', אין הכוונה למצוה ממש בכל גדרי החיוב שלה, עד כדי שיחול עליה דין של 'נדרי מצוה'. וביותר שהרי הרבה מראשי הישיבות הליטאיות לא עודדו נסיעה זו למירון (ראה מסגרת), וממילא קשה להגדיר מנהג זה כנדרי מצוה.

מנהג ישראל תורה

עולו ואיתכנשו...

מנהג קדום הנפוץ בקרב קהילות הספרדים, החסידים, והירושלמים, מקדמת דנא לעלות ברבבותיהם למירון ביום ל"ג בעומר להתפלל על ציון הרשב"י. אריכות גדולה מובאת בגיליון באר הפרשה ל"ג בעומר תשע"ח של המשפיע הג"ר אברהם אלימלך בידרמן שליט"א, עם מקורות רבים ונפלאים, בגודל מעלות וחשיבות העליה למירון בל"ג בעומר, להשתתף בשמחת הרשב"י, שהוא יום נשגב וקדוש, ויש בו סגולה לישועות. והביא הרבה סיפורי ניסים ונפלאות, שרואים בעיניים גם בזמננו. וידוע בשם הרה"ק רבי שלמה מזוועל זיע"א, שהנסיעה למירון היא בכלל הוצאות שבת ויום טוב, שאין עולים לחשבון מזונותיו של אדם.

מקובל מהאריז"ל כי ל"ג בעומר הוא יום ההילולא של רשב"י, ויש בו הרבה סגולות. בספר עד הגל הזה להג"ר יעקב הלל שליט"א האריך מאד בראיות, על הגירסה הנכונה בספר פרי עץ החיים, שלפיה יום ל"ג בעומר הוא יום 'שמחת רשב"י', ולא כמו הסוברים כי הוא יום 'שמת' רשב"י, בלי ח', כפי שהודפס בכמה ספרים בטעות, ומשום כך כתבו כי הוא יום שבו נפטר. וסיים שם, שלמרות זאת יש ענין גדול, לעלות למירון בל"ג בעומר. (בתנאי שלא יראה פריצות והוללות).

תורה מה תהא עליה?

מאיך לדעת הרבה מגדולי ליטא וראשי הישיבות אין לבטל תורה, בשביל לעלות ביום הזה למירון, לקברו של רבי שמעון בר יוחאי. יש שהסמיכו על כך את דברי רבי שמעון בר יוחאי (ברכות דף לה:), לגבי אדם החורש בשעת חרישה, זורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, 'תורה מה תהא עליה'.

בספר חוט שני (יו"ט סוף עמוד רצא) מובא בשם החזו"א שאמר לאלו שנוסעים למירון בל"ג בעומר, וכי סוגרים את הגמרא ונוסעים למירון? דברים נחרצים נאם הג"ר מנחם אלעזר שך זצ"ל (מחשבת מוסר חלק א עמוד תכה), הרי לכו"ע החזו"א זצ"ל היה מהדר במצוות, ואילו היה מצוה לנסוע, ודאי גם הוא היה רוצה לזכות בזכות ומצוה זו, ולא ראינו אותו נוסע, אלא הטעם שאיננו מעריכים דיו את האפשרות להישאר בישיבה וללמוד. למרות הזכות הגדולה שיש בתפלה בקברי צדיקים, הרי אין הזמן מתאים, משום מצב הצניעות, והפסק הלימוד באמצע הזמן.

הג"ר מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל (דרכי החיים חלק א עמוד רכג) היה עונה בתוקף לא לנסוע למירון בל"ג בעומר. והיה מוסיף בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיש לנו את רבי שמעון בגמ'. וכך מובא בשם הג"ר דוד פוברסקי זצ"ל (קול נהי ארימה עמוד נג).

בשו"ת וישמע משה (חלק א עמוד קסח) מביא ששאלו את הגרי"ש אלישיב זצ"ל האם מומלץ לעלות למירון בל"ג בעומר? והשיב, שאם רוצים ללמוד בזמן הזה, זה עדיף. אבל אם יודע שבזמן הזה לא ילמד, יסע למירון.

שאלו את הגר"ח קנייבסקי שליט"א (מועדי הגר"ח ספירת העומר עמוד פא, תשובות הגר"ח חלק ב עמוד תשמד) האם יש ענין לנסוע למירון ביום ל"ג בעומר? והשיב; לא נהגו אצלנו. עדיף ללמוד. ❖

ועוד שהרי ידוע דברי החתם סופר (יורה דעה סימן רלג) שקרא תגר על המנהג לעשות הילולא במירון בל"ג בעומר, וסיים 'מ"מ לעשותו יום שמחה והדלקה ובמקום ידוע דוקא שיהי' תל תלפיות שהכל נפנים לשם, לא ידעתי אם רשאים לעשות כן'.

וכן בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה ה סימן לט ד"ה הנה) דהרי במיתת הצדיק צריך להתענות, ומה שהזוהר קרא יום זה הילולא דרשב"י היינו לו, שבודאי הוא שמחה לו שהלך למנוחה, אבל אותנו עזב לאנחה. ואף שהרבה פוסקים נחלקו עליהם, סוף סוף אין זה בכלל נדרי מצוה.

בספר שדי חמד (חלק ו מערכת ארץ ישראל אות א) כתב בשם הגאון מלובלין בעל התורת חסד זצ"ל שנעלם מהחת"ס דברי רש"י (יבמות קכב). בשם תשובות הגאונים, שביום שמת בו אדם גדול,

קובעים אותו לכבודו, ומתקבצים על קברו תלמידי חכמים, מידי שנה באותו יום, להושיב ישיבה שם. וכן בספר **שערי המועדים** (קיצור דיני ספירת העומר עמוד קא) להג"ר יוסף דוב ספטימוס שליט"א, הביא כמה יישובים למנהג העולם, שעושים שמחה על ציון הרשב"י בל"ג בעומר, שלא כתמיהת החת"ס והשואל ומשיב.

אם העולה הוא תלמיד חכם שמתבטל מלימודו, הרי כתב **בשדי חמד** (חלק ו מערכת ארץ ישראל אות א) בשם ספר **שדה הארץ** שהמצוה ללכת על קברים היינו דוקא כאשר אינו מתבטל מעבודת ה', אבל אם מתבטל ודאי שמצות ה' ועבודת בוראו קודמים, ובשדי חמד מחזק שם דבריו שלגבי תלמיד חכם הוא קרוב להפסד משכר, ואף אם נדר אין צריך לקיים נדרו.

ואפילו אם אכן נחשב הדבר כנדר, אינו מוכרח שהחיוב לקיים את הנדר, הוא דוקא בל"ג בעומר, ודוקא לקבר רשב"י, הרי יכול לקיים נדרו בקבר של צדיק אחר, או בקבר הרשב"י בזמן אחר.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. נהג 'מנהג של מצוה' פעם אחת על דעת לנהוג כן לעולם, או ג' פעמים בסתמא, הוי כנדר וצריך התרה. אפילו שאינו יכול לקיים מנהגו מחמת חולי, צריך התרה. ורק בשעת הדחק יכול לבטלו ללא התרה.
- ב. נהג מנהג טוב ג' פעמים, רשאי לבטלו מחמת מה שהתנה בהתרת נדרים בערב ראש השנה.
- ג. נחלקו הפוסקים, האם יש מצוה לעלות לקברי צדיקים. החת"ס והשואל ומשיב התנגדו למנהג לעלות ולחוג בציון הרשב"י בל"ג בעומר, ויש שכתבו שיש בזה חשש ביטול תורה. אולם הרבה פוסקים וגדולי המקובלים הצדיקו ושבחו את מנהג ישראל לעלות לציון הרשב"י בל"ג בעומר, ותלמידי האריז"ל כתבו שיש מצוה בדבר.
- ד. חשב והחליט בדעתו לנסוע למירון בל"ג בעומר, ולא הוציא בפיו, אינו נדר.
- ה. אמר שיסע למירון בל"ג בעומר יש לחוש לנדרי מצוה, וצריך לקיימו. ויש חולקים.
- ו. נהג לעלות למירון בל"ג בעומר פעם אחת על דעת לנהוג כן לעולם, או ג' פעמים בסתמא, והשנה אינו עולה, יש אומרים שצריך התרת נדרים מעיקר הדין. ויש אומרים שמעיקר הדין אין צריך התרת נדרים שנדרו בטל מחמת מה שהתנה בהתרת נדרים בערב ראש השנה. ומכל מקום ראוי למדקדק במעשיו לעשות התרת נדרים לחומרא. ויש אומרים שאין צריך כלל התרת נדרים, כי אין זה נדר ללכת דוקא בזמן זה ולקבר זה. ויש מחלקים שאם מפסיק לזמן, אין צריך התרת נדרים, ואם מפסיק לעולם צריך התרת נדרים. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הודעה:

נשאר כמות מצומצמת

של אוגדן גיליונות

'עומק הפשט'

(1-135)

המחיר 30 ₪

ניתן להשיג בחנות

'ספרי הישיבה' רחוב

בית ישראל 3 ירושלים

הנושא לשבוע הבא:

נדר ב'מגבית התרמה' – נדרים דף כ:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל

תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות

הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ,

תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

זכות הדפסת הגיליון

לרפואת האשה

החשובה מרת ורדה

רודל בת רוחמה

תליט"א לרפואה

שלימה בתוך שאר

חולי ישראל